

IMKONIYATI CHEKLANGAN BOLALARGA MAKTAB VA SINFXONALARINI MOSLASHTIRISH VA KORREKSION YORDAM KO'RSATISHNING HUQUQIY, PEDAGOGIK ASPEKTLARI

JDPU o'zbek tili va adabiyoti fakulteti

614-23 guruh talabasi

Mamirova Dilfuza Pirmamat qizi

Annotatsiya: Ushbu maqolada imkoniyati cheklangan bolalarga moslashtirilgan ta'lim muhitini yaratish, inklyuziv ta'lim tamoyillarini amalga oshirish va korreksion pedagogikaning huquqiy hamda metodik asoslari ko'rib chiqiladi. Shuningdek, maxsus ta'lim ehtiyojlariga ega o'quvchilarga mos sinf xonalarini jihozlash, ta'lim jarayonini individual yondashuv asosida tashkil etish hamda bu boradagi xalqaro va milliy tajribalar tahlil qilinadi.

Аннотация: в данной статье рассматриваются правовые и методические основы создания образовательной среды, адаптированной к экзаменационной работе, реализации инклюзивных образовательных программ и коррекционной педагогики. Оснащение классов, подходящих для учащихся с особыми потребностями, организация учебного процесса на основе индивидуального производства, анализа международного, национального и опыта.

Abstract: This article examines the legal and methodological foundations of creating an educational environment adapted to testing, implementing inclusive education programs, and corrective pedagogy. Equipping classrooms suitable for students with special educational needs, organizing the educational process on the basis of individual production, and analyzing current international, national, and international experiences.

Kalit so'zlar: Inklyuziv ta'lim, imkoniyati cheklangan insonlar, korreksion pedagogika, "Zamin" fondi, maxsus ta'lim, moslashtirilgan sinf xonalari, pedagogik texnologiyalar, individual yondashuv.

Ключевые слова: Инклюзивное образование, люди с ограниченными возможностями, коррекционная педагогика, фонд «Замин», специальное образование, адаптированные классы, педагогические технологии, индивидуальный подход.

Keywords: Inclusive education, people with disabilities, corrective pedagogy, "Zamin" Foundation, special education, adapted classrooms, pedagogical technologies, individual approach.

Kirish

O'zbekiston Respublikasida nogironlarni ijtimoiy himoya qilish to'g'risida" gi qonun qabul qilindi. Bu qonun 2021-yil 16-yanvardan o'z kuchini yo'qotgan bo'lib, bu qonunga muvofiq 2020-yil 15 oktabrda "Nogironligi bo'lgan shaxslarning huquqlari to'g'risida" gi O'RQ-641 sonli qaror qabul qilingan bo'lib, bu hujjat ko'zi ojizlar uchun mo'ljallangan Brayl alifbesida ham nashrdan chiqarildi Prezidentimiz tomonidan 2020- yil 13- oktabrda "Alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalarga ta'lim – tarbiya berish tizimini yanada takomillashtirish chora – tadbirlari to'g'risida" gi PQ-4860-son qarori qabul qilindi. Bu hujjat Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasida e'lon qilingan va 2020- yil 14 – oktabrdan kuchga kirgan. Hujjatga ko'ra 2020-2025-yillarda Xalq ta'limi tizimida inklyuziv ta'limni rivojlantirish konsepsiyasi va 2020-2021 yillarda uni amalga oshirish bo'yicha "Yo'l xaritasi" tuzib chiqiladi. Bu konsepsiya 2 bosqichda amalga oshirish rejalashtirilgan bo'lib, 1-bosqichda (2020-2022-yillar) inklyuziv ta'limni yo'lga qo'yish uchun shart-sharoitlar yaratish, bu bo'yicha mutaxassislarni tayyorlash, ijtimoiy, normativ bazani yaratish, jihozlash va zarur o'quv qurollari bilan maktablarni ta'minlash nazarda tutilgan. 2- bosqichda (2023-2025-yillar) inklyuziv ta'lim tizimini bosqichma-bosqich umumiy o'rta ta'lim muassasalarida joriy etish, bu bo'yicha chora – tadbirlarni amalga oshirish kabilar. Inklyuziv ta'lim – bu maxsus ta'lim ehtiyojlari va individual imkoniyatlarning xilma – xilligini hisobga olgan holda barcha tahsil oluvchilar uchun ta'lim muassasalarida ta'lim olish imkoniyatini teng ravishda ta'minlashdir. Ushbu qonun imkoniyati cheklangan bolalarga tengdoshlari bilan teng ravishda ta'lim olish imkonini beradi. Inklyuziv ta'lim tizimi bosqichma-bosqich ayrim maktablarda sinov tariqasida yo'lga qo'yiladi va ijobiy natija va tajribalar keyinchalik respublikaning boshqa hududlaridagi maktablarida tadbiq etiladi.

Hozirgi kunda ko'plab davlatlar qatori O'zbekistonda ham imkoniyati cheklangan bolalarning ta'lim va tarbiya olishlari, tibbiy muolajalar olib borishlari uchun imkoniyatlar yaratib kelinmoqda va bunday insonlar va bolalarning haq-huquqlari qonun hujjatlari bilan mustahkamlab qo'yilgan va himoya qilinmoqda. . BMT ning Nogironlar huquqlari to'g'risidagi Konvensiyaning xalqaro standartlari, shuningdek, "nogiron" so'zi o'rniga "nogironligi bo'lgan shaxs" atamasidan foydalanishni nazarda tutuvchi " Nogironligi bo'lgan shaxslar huquqlari to'g'risida" gi Qonun yurtimizda yuqoridagi toifaga mansub shaxslarning huquq va manfaatlarini ifodalashga xizmat qiladi Joriy yilda «Zamin» fondi «Eshitish qobiliyati zaif bolalar uchun ta'limni rivojlantirish» dasturi doirasida Muhammad al-Xorazmiy nomidagi ixtisoslashtirilgan AKT-maktabida «Zamin Education» loyihasiga start berilib, loyihaning asosiy maqsadi eshitish qobiliyati zaif bolalarning kasb mahoratini rivojlantirish va ijtimoiylashuvda qo'llab-quvvatlash, ularni oliy o'quv yurtlariga o'qishga kirishga tayyorlash, shuningdek, axborot texnologiyalari sohasida ixtisoslashtirilgan maktab-internatlar o'qituvchilarining malakasini oshirish

va yangi metodologiyani ishlab chiqishdan iborat. Ushbu loyiha birinchi «Zamin Education» o'quv-resurs markazi ochilgan Muhammad al-Xorazmiy nomidagi ixtisoslashtirilgan AKT-maktabi bilan hamkorlikda amalga oshirilmoqda. Loyihaga mo'ljallangan sinfda ma'lumotlarni qabul qilish sifatini oshirishga qaratilgan yordamchi uskuna — FM-tizimi o'rnatilgan. Shuningdek, har bir o'quvchiga individual eshitish vositalari taqdim etilgan. «Zamin» fondi vasiylik kengashi raisi Ziroat Mirziyoeva o'quv jarayoni bilan tanishish uchun ushbu sinfga tashrif buyurib, 102 va 106-sonli ixtisoslashtirilgan maktab-internatlarning yuqori sinf o'quvchilari bilan suhbatlashib, bolalar o'z taassurotlari bilan o'rtoqlashdi va o'rganilayotgan mavzular haqida so'zlab berdi.

Birinchi o'quv-resurs markazining muvaffaqiyatli natijalaridan so'ng mamlakatning barcha hududlarida «Zamin Education» sinflarini tashkil etish rejalashtirilgan.

XULOSA .Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, imkoniyati cheklangan bolalar maktablarida amalga oshirilayotgan ushbu amaliy qadamlar va kerakli zaruriy chora-tadbirlar natijasida ushbu tizimdagi mavjud muammolar o'z yechimini topishi hamda jamiyatda imkoniyati cheklangan bolalarning ruhiy-psixologik holatlariga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

- 1.O'zbekiston Respublikasining Prezidentining 2017 yil 1 dekabrda "Nogironligi bo'lgan shaxslarni davlat tomonidan qo'llabquvvatlash tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-5270-sonli Farmoni.
2. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar mahkamasining 2022 yil 5 maydagi "Bolalar gematologiyasi, onkologiyasi va klinik immunologiyasi markazida davolanayotgan bolalar uchun maktabgacha ta'lim va tarbiya hamda umumiy o'rta ta'lim berish tizimini joriy qilish chora-tadbirlari to'g'risida" gi 234- son qarori
3. Sh.Mirziyoyev. "Bilimli avlod - buyuk kelajakning, tadbirkor xalq - farovon hayotning, do'stona hamkorlik esa taraqqiyotning kafolatidir". O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi qabul qilinganligining 26 yilligiga bag'ishlangan tantanali marosimidagi ma'ruzasi. Xalq so'zi gazetasi, 2018-yil 8-dekabr.
- 4.Djuraeva, S. (2020). Maxsus ta'lim jarayonida pedagogik texnologiyalarning samaradorligi.
5. Nabiyeva, G. A. (2021). Imkoniyati cheklangan bolalarning ta'lim-tarbiya olishlari.
6. Zoxiriy, P. H. Z. (2021). Inklyuziv ta'limda nogiron bolalarni o'qitish va tarbiyalash muammolari.